

Nyilas Balázs

Vidám esték balladája

Végre itt vagy. A Váci utcán.
Fél ötkor. Boldogan.
A ringó mellet közt soká
sajnálattom magam.
A Duna-parton sok bajom
rádtukmálom, majd jót veszekszem,
hogy te csak hallgatsz és megértesz,
s ez így örökké nem mehet, nem...
Aztán manzárdszobát, teret,
kutyákat nézek meg leverten:
hogy én előlem a világot
így rejti feneketlen lelkem!
De nyolckor újra víg leszek,
ha húsod, krumplid meg nem etted:
ezért még külön szeretem
veled az esti Budapestet.

Tízkor nálatok. Víg magunk.
Dugóhúzózt keresve.
(Hétfégi házért, telkekért
csudamód lelkesedve.)
Én tán szegyenlem, hogy nekünk
semmink nincsen, de nem veszélyes.

Örülünk tévének, zuhanynak,
egymás hűséges melegének.
Finom vonalú, karsú tested
kibomlik, kezdjük a szerelmet.
(Szép vagy, amikor élvezel,
ujjad a szád csücskébe rejtéd.)
Aztán csókolva hónodat,
amíg a vállad meg-megreszket,
az ablakból még jó soká
nézzük az esti Budapestet.

Ajánlás:

Mit lelkizek, a puha ágyad,
a Margit-hídra szálló estet,
szeretem veled, jól tudod
az egész nyári Budapestet.

Karácsondi Imre

A szerelem

látod a szerelem itt áll megint
pupos hátát a resti-pultnak veti
és félszemével ledéren kacsint
de van egy másfajta szerelem
ő elsőosztályú szállodákban tölti napjait
és esténként a hallban üldögél
szoknyája el nem takarja combjait
cipője talpán kis cédula
ha elolvasod csuklás jön rád és
összefut szádban a nyál
a cetlin a mai éjszaka ára van
szédülsz proletár
mert hiába hántja hideg halomba
fémek fényttestű forgácsát az esztergakés
nem telik meg bukszád annyira
hogy futná — akár egyetlen
éjszakára is — az
elegáns szerelem bájaira
marad a púpos és félszemű szerelem
ott a resti-pultnál
őt szereted és tűzmellű nőkről álmodozol
szédülsz proletár
holnap az esztergakés elédhántja
— mint eddig is annyiszor —
a JÖVŐ-be vetett bizalmat
mert amíg lesz esztergakés lesz szerelem
igaz hogy púpos meg félszemű
de lesz szerelem
a napok telnek
forog forog
a befogott anyag
és a Hotel Becsületben
hermelint ígér Leának
egy argentin lókereskedő

galgamácsai parasztfestőasszony

Világos rajztábla mögött egy sugárzóan értelmes szempár „néz velünk” szemben. Közben egyszerű kézírással megjelenik betűről betűre a film főcíme:
Vankóné Dudás Juli (kézalírás-sal) galgamácsai parasztfestőasszony.

A kimerevített fekete-fehér filmkocka, a tábla mögötti arc megmozdul: rajzolni kezd, majd ceruzát hegyez, vízbe márt egy szivacsot, és a nagy fehér fapannón lévő rajzát tisztítja a víz-es szivaccsal: „radíroz”. Kezében arányos kicsinyítésben a pannóterv, amelynek alapján dolgozik. Ceruzájával egy női arcot formál.

1. Sej, lányok, lá-nyok de szépek nagy- tok es- te.
2. Sej, este, este de szép szerel- mes es- te.

Olyak, mint a te- a- ró- zsa le- ve- le.
De sze- relmes legény járt út az es- te.

Te- a- ró- zsa hullat- ja a le- ve- lét,
Le- hullt a te- a- ró- zsa le- ve- le,

Sej, sír a kislány, ha bekö- tük a fe- jét.
Sej, babám vállán alud- tam el az es- te.

Kodály Zoltán és Dudás Juli egy régi, elsárgult fényképen: kottát „olvasnak”.

Egy másik, 1966-ban készült képen Kodály és felesége, közepén Juli — az Egyetemi Színpadon rendezett előadás szünetében. A kamera tovább halad Juli szobájában. Körben a falakon bekeretezett fényképek: Juli 18 esztendőskorában, szülei-vel, galgamácsai házuk előtt. Egyedül mosolyogva a házuk udvarán. Karba tett kézzel ül, s huncut szemekkel figyel.

Szép csillagos ég ha bebo- rul, ki- de- rül.

Házunk előtt van egy lóca, rá ne ülj.

Ha rá- ülés is, jól vi- gáz, hogy le ne ass.

Vol- ta! szerelóm, de már nekem nem kellett.

A húszesztendős Dudás Juli, ugyancsak egy régi fényképen. Ma vagyontjáró kislányokat figyel, majd ugyanazt a jelenetet egy Dudás Juli-rajzon látjuk: kislányok egy pünkösdirózsával díszített botot a magasba tartva táncolnak.

Na vagyon, ma vagyon, pi- ros pünkösdi nap- ja.

Holnap lesz, holnap lesz a má- so- dik nap- ja.

Andri- as, bokré- tás, fele- séges jó tan- cos.

Jól fogd meg, jól fogd meg a torad kan- tar- jat.

Ne ti- porja, ne ta- pessa a pün- kösdi rózsát!

Hirtelen a halotti szertartásnak azok a képei kezdenek el peregni továbbra is fekete-fehérben, amelyeket Dudás Juli fiatalasszony korában készített:

- „A haldokló és az imátkozó asszonyok”
- „Kiss Ilona koporsóját viszik”
- „A halotti a ravatalon és az imátkozó asszonyok”
- „Nagy lány temetése”
- „Sírba eresztés”

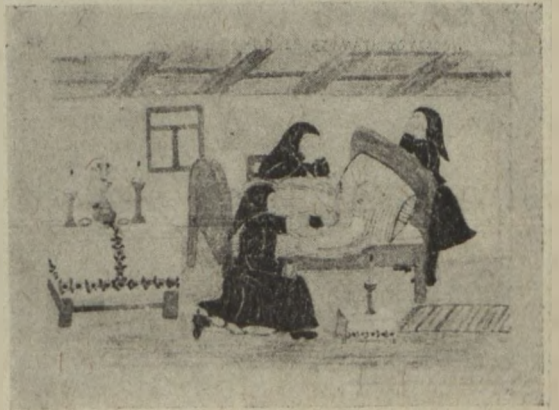
Juli kezében a kis pannótervvel: méreget, igazít, ceruzájával tovább rajzolja az előtte lévő nagy pannót.

1. En is nőle- gony va- gyok.
2. En is szép ró- zsa vol- tam,

Már in- dult a- ka- rok,
Míg ch ellet- be vol- tam,

Most jő- jön a nászné- pem
De már most el- hervad- tam,

Szeme- vő me- nyegzőmre
Gyász ko- por- sóm- ba szálltam.

Scj, lagzi, lagzi lagzi lagzi, la-ko- da- lom.

Va- lunk is lesz de scj, haj, ha en azt a- ka- rom

Le- vd- ga- tom, de scj, haj a roma- ring er- dot.

Scj, veric meg az loten a tñt - len sze - re - tet.

Kétfokszoknyás asszony egy nagy kondérból kiönti a szennyes vizet. Négy asszony egy nagy asztalt cipel az udvaron: helyet készít a csirkekopasztáshoz.

A nagy gőzfelhőben a csirkek csupasz lába és az asszonyok fejkendője látható csak.

A négy asszony a nagy asztalon „teljes erejéből” tépi a csirkeket, a többiek kavariák a nagy kondérokban a húslevest, pörköltet.

ka- poszta, ka- poszta, te- li, nya- ri ka- poszta.

Edecs- a- nyam ná- za ná- lam nélküli de ar- va

Az van a ka- poszta csipke's le- ve- lere rá- ir- va:

Er- tel vagyok ró- zsdm három éves ka- to- na.

Az éléskamra roskadásig telve: kalácsok, kenyerek állnak sorban. Számtalan tepsi túrósbéles várja, hogy megsüssék; borjúcombok, oldalasok lógnak, egy egész rúdnyi kolbász, több kondér rizs – tútelékek, két nagy teknő tételt csirke.

Egy nagy kondérból három asszony gőzölgő húslevest önt; boroshordót mos egy férfikéz.

Dudás Juli a lakodalmi sátor díszítését irányítja.

A hg- na- li csillag va- gog.

En meg a lag- zi- ban va- gog.

Scj, Jo- te- nem, de ead- gyellem,

Hogy reggel kell haza- mennem.

De en aztat megteszem, haza- megyek lefekszem,

Kialu- szom maga- mad szep' ebende- sen.

A hentes egy jókora borjúcomb vágásához kését köszörüli.

Cifra „fékötös” asszonyok nagy izgalommal cukrot szórnak a frissen sült rétesre, majd a túrós rétesrel tell tálakkal, ringó szoknyáikban elindulnak a kamerával szemközt: a lakodalmi sátor felé.

Cin- tá- nya- ron há- rom vajos po- ga- csa.

Faj a - se, vem egy szép má- csa - i lány- ra.

Dudás Juli színes festménye: lakodalomra tálon tortákat hozó asszonyok.

Hirtelen megint fekete-fehér filmen peregnek tovább az „igazi” események: Juli nagy puszival fogadja mácsai vendégeit.

Egy sokszoknyás asszony kezében az ajándékos doboz, mellette a kezében lógat egy pár fekete magas sarkú cipőt (amelyben majd táncolni fog, ajándékba hozta?).

Erkeznek a vendégek sorban.

köszö- nem a- nyam, hogy fölne- vel- tél.

Er- tem annyi könnyet kiej- tet- teli,

De en aztat vissza nem szolgál- lom,

Aldjon meg az Jo- ten, azt ki- va- nom.

Dudás Júlia s férje (az örömszülők) zsebkendőikbe temetve arcukat, sírnak.

Lányuk, Etelka fehér ruhájában, lebegő fátylában a síró szülők, rokonok karájában áll. A búcsúzó dal végeztével megcsokolja anyját, apját, rokonait, s a násznagyba – unokabécsébe – belékarolva elindul a templom felé.

A menyasszony fehér fátylát lebegetteti a szél.

Lassú menet kíséri a fiatal párt a templomba. Az útkereszteződésnél egy pillanatra meg kell álljon a menet, mert egy traktor húz el mellettük nagy sietősen.

Templomhe-gyen megérde-cze-té tő-lem az a-nyám:

Sze-re-ted-e az u-ra-dat la-nyom ú-ga-zán?

Ha már eddig mege-léged-tem ve-le,

Már e-zu-tán párja le-szek ó-rök-re.

Vankóék: Dudás Juliék háza előtt a násznép s a zenészek (első sorban férfiak) bebocsátásra várnak. A kapu zárva.

Dudás Juli színes festményén, a menyasszonylopás jelenetén halad végig a kamera, majd ismét Vankóék portáján vagyunk, ahol a friss fiatalasszony a bebocsátásra váró legények gyűrűjéből kiválasztja újdonsült férjét, s a kapuban találkozva megcsókolják egymást. (A fiatalasszonyt így jelképesen elrabolta fiatal ura). A cigány ekkor rázendít, s elkezdődik a lakodalmi tánc. A cigányok vonójában lobognak a százások.

Az asszonyok összebújva beszélgetnek, többen körtáncot járnak. A valóságban táncolók s a színes festményen mulatók, táncolók váltakoznak egymással gyors egymásutánban.

1. Jónnek le-gé-ny-ek Las-san ha-lad-nak az el-ső
2. Ki megy be-z-ébb? Kuruc Feri nem kelte,
3. Rút vagy ki me-hetse, csúnya vagy te

A Van-kó-ék háza elő-meg ál-la-podnak.
Meg a-ka-ja E-ti csalmi, ma-gát csálja d.
Te gye-re be Takács Pistá, te vagy a kedve.

Elkezdődik a menyasszonytánc! Elsőként Dudás Juli forgatja meg menyasszony-lányát, majd egy kontyos fiatalasszony, s egy férfi táncol az új asszonnal.

Ismét egyik festményének részletét látjuk: százásokat dobálnak egy fonott kosárba.

Az ifjú asszony tovább táncol. Egy fiatal copfos lány ugrik a kör közepébe, folytatja a táncot a menyasszonnal, majd egy rövid hajú, vékony, magas flú próbál esárdásolni, akitől Juli kéri le lányát újra. Kacagva forognak: önfeledten táncolnak.

Hirtelen közbekép az egyik festményről: pirossal himzett felkendős leányfejek (G. M., V. E.) „nézik” nekünk háttal az önfeledt táncosokat. Kontyos asszony pörgetti a menyasszonyt.

Dudás Juli megint beledob a fonott kosárba egy százast, s ő forgatja tovább — nagy kacagva — szép szőke lányát: Etelkát.

Szól meg a lakodalmi zene, de egyre halkabban halljuk már, s a esujtogatások is egyre halkulnak. Közben Juli kezét, s feszülő szeméit látjuk, amlint egy égővörös, jobbnő szoknya ráncait festi. A zene teljesen „kuszlik”, s csak a feszült esend „hallható”. A kamera végighalad Juli festékein, majd ismét eseti-el festő kezét látjuk a tavaszi nap sugarában.

Enyém a menyasszony, senki-nek sinoz pörze,

Aki-nek van pörze, nyúljon a zse-be-be.

Enyém a menyasszony, senki-nek sinoz pörze,

A-ki-nek van pörze, nyúljon a zse-be-be.

Egy pillanatra a balatonfüredli Marina Szálló 13 emeletét látjuk, majd a fürdőző vendégeit a parton.

A szálló közös nagy ebédlőjét díszíti Juli 6 nagyméretű fapannója: az előre, az aratási koszorút vivő lányokra közelít rá a kamera.

A Marina-beli színes pannósorozat képei, s a hozzáillő máscai dalok váltakoznak, úsznak egymásra:

Tízeta búza búnak hajta a fe-jét

Mert az ég-ből nem ön-tö-zik a tő-vel.

Szállj le harmat a tízeta búza szára-z tő-ve-re,

Mind ha-lattam egy-c-qa-z sze-re-té-re.

Lakodalmi menet, a menyaszony kelengyeladóját a lovas kocsin tetején viszik.

Zöld búzában, baráz-dában, szepes sél a pacsir-ta,
 kis ju-lis-ka a sei-ven szo-mo-rt-ja,
 Ne szomorítod kis ju-liska árva szíve-met,
 Mert meglátod, nem-e-kérek halva találok enge-met.

A Szent-Iváni tűzgrást a mácsai réten a lányok nyári körtánca követi.

kék pántli-ka a ha-ris-nyam kö-tő-je,
 Gyáva le-gény, kinek nincs sze-re-tő-je,
 Né-kem is egy barna legény kö-nyö-rög,
 Jarna hozzá-m, de én-né-kem sosem köll.

Húsvéti locsolás. (Az egyetlen hely az országban, ahol a farsangi maskarázshoz hasonló ruhákban járnak a legények házról házra, megönteni a lányokat.)

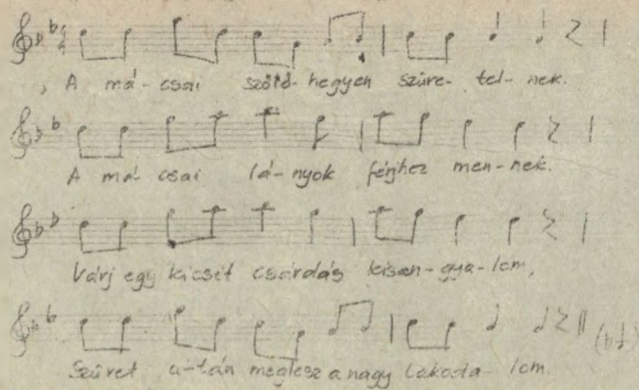
1. Farsang ha-rom napja-ka,
 2. El-múlt Farsang csi ha-gyot,
 nem vit-tél el a tánc-ba,
 A lé-nyek-nak bítt ha-gyot,
 Ha nem vit-tél a tánc-ba,
 De én-nékem nem ha-gyot,
 Nem én-tese meg Aus-velt-ra,
 Mert én most is vig va-gyok.

A képen a mácsai fonóház számtalan játéka elevenedik meg.

Be, be Panna, be be már,
 Gu-zsaly, orsó bom-lik már,
 Te meg kuruc Jós-ka haza már,
 A le-vaknak enni adni már.

Szüretel az egész falu: felnőttek, gyerekek.

Végül ismét a színpompás aratási menet, amivel a Juli-képek bemutatása kezdődött.

Dudás Juli galgamácsai házának udvarán: a földön rakja össze nagy fapannóját, ott tudja csak lemerni, összeilleszteni, a részleteket tájlatni. Amikor az utolsó pannórészt is leteszi: összeilleszti, megszólal a Juhász Ferenc poémáját mondó Balázs Lajos hangja: „Húsz éve őrzöm Vankó Imréné, Dudás Júlia egy színes rajzát, s amúlok el naponta üdeségén és tisztaságán. Gyermekkoromat őrzöm benne, közelgémet a földhöz, növényekhez, csontjaimat-átsütő csillagokhoz, a meszelés-szagú és betlehemes-csöngettyűs édes hang-szavú, aranybarkás, behavazott-arcú áhítatos nagy ünnepekhez, közelségemet a borhoz, babonákhoz, virágzó mámorokhoz, a termékenységhez, temetőhöz és a halálhoz. Ez a művészet mint a nép művészete, nem pávaszép-ség, tulipánször, vagy csillag-aranyomlás, hanem a virágzó és termékeny föld, ez a művészet

cselekvő akarat, a gyönyörűen tenyésző létezés megmaradás-vágya! A világ tele volt képiro-asszonyokkal és faragó-emberekkel, népballadák, dalokkal, teremtes- és halál-mitoszokkal és népmesékkel. Vigyázzunk, hogy ki ne haljanak az éneklő népek, a mitoszalkotó népek, a képiro-asszonyok és faragó-emberek, mert az ember hal ki velük. Őrizzük, gyűjtsük, terjesszük műveiket, tanuljunk tőlük, legyen eleven lelkünk eleven része a nép, léttől el nem különült művészete, amely önmagát mondja, mint a természet. S épp ezért bizonyossága a múltnak és a maradandóságának.”

Közben Juli ecsetjével, mint egy madár, ágról ágra: a nagy pannón részletről részletre jár, s igazít, szépít. Fentről totálképből látjuk az egész pannót, s magát Julit, sötét ruhájában, amint guggol a táncoló figurák között, szinte beleoldva a földbe: a képek része lesz, csak festő ujjal világitanak.

Az istálló falához állított pannórészeket előbb az egyik repülő gólyának a szemén s feje búbján igazít egy-egy ecsetvonással, majd a másik gólyának festi, karikázza ki a szemét, amikor ennek is fejbúbjához ér ecsetjével: a kép kimerveedik.

Elindul a film Vége felirata:
Dramaturg: Zsugán István,
Hangmérnök: Nosek János. Vágó: Rigó Mária.
Fővilágosító: Vass József.
Gyártásvezető: dr. Paulusz Alajos.
Fényképezte: Ragályi Elemér és Pifilina József.
Írta és rendezte: Moldován Domokos.
Készült: 1968–69-ben a MAFILM 11 Dokumentumfilm Stúdiójában.

RÉSZLET A VANKÓNÉ DUDÁS JULIRÓL KÉSZÍTENDŐ SZÍNESFILM-FORGATÓKÖNYV TERVEZETÉNEK BEVEZETŐJÉBŐL

Budapesttől mindössze hatvan kilométerre, a gödöllői dombok között terül el Galgamácsa, s itt él Palócföld egyik leghíresebb parasztművésze: Vankóné Dudás Juli.

1966 őszén az ÚJ IRÁSBAN megjelent néhány rajza, s rövid tanulmányom művészetéről — valamint Juhász Ferenc hozzá írott poémája, amely terveim szerint e színes rövidfilmet is majd zárja. Két építészt ezt olvasva, próbarajzok után, megbízást adott 85 négyzetméternyi fapannó elkészítésére, amit a balatonfüredi Hotel Marinában helyeznek majd el. A „freskó”-készítés alkalmából Dudás Julival készített színes filmriport aktualitását pedig egy valódi, mai mácsai lakodalom adja: október közepén lesz lányának, Etelkának az esküvője. A film tehát Vankóné Dudás Juli életének két nagy eseményéhez kötődne: leánya lakodalma és a balatonfüredi Hotel Marinában felállítandó fapannók elkészítése, megalkotása.

Számunkra ez jó alkalom volna, hogy egy esztendő alatt — 1968 őszétől 1969 nyaráig — végigkövethessük, „meglelhessük” Dudás Julit munka közben: a cinema-direct módszerét alkalmazva, meglepetésszerűen járnánk hozzá forgatni Galgamácsára.

A tervezett film tehát életének nagy eseményével, egyedüli gyermekének: Etelkának lakodalmaival kezdődne, ahol megismerhetjük a falut: Galgamácsát, ahol él s dolgozik, s amely művészetének kiapadhatatlan forrása, kincsestára.

A mai mácsai lakodalom csak méreteiben emlékeztet a hajdani parasztlakodalomokra, hiszen itt viseletben már csak az öregebbje

jár, a menyasszony kelengyéje kombinált bátor, nászajándékba pedig bundát, tv-t, hűtőszekrényt kap.

Galgamácsa régi lakodalma, Szent-Iváni tűzgrását, szüretét, fonóházát, húsvétját viszontláthatjuk majd hatszor-egyméteres fapannóin, amely paraszti életüknek „égi mása”. Kepein az alakok nemcsak „mozognak”, hanem „beszélnek” is, szájukból tréfás mondatok, rigmusok „jönnek”, mint a középkori szentek szájából a „mondatszalogok”. Így a képeket látva szinte részeseivé válunk régi szokásaiknak.

Néhány elsőrangú régi rajza — Pünkösödölés, Halottsiratók-sorozata —, gyermek- s leánykorában készült fényképfelvételek idézik majd gyermekkorát, s emlékeztetnek Kodály tanár úrral való találkozásaira.

A filmben látható galgamácsai népszokások: „képek” alatt majd Dudás Juli s a galgamácsaiak énekelnek. Mindig az a dallam csendül fel a képek alatt, amelyet egyébként is szigorú „játékszabályaik” rendje szerint énekelnek.

A tervezett rövidfilm kép-zenei egységét Dudás Juli öntörvény-szerű művészete sugallja.

Dudás Julit jól ismerve, bízom e sokak számára különös világ felidézésekor, hogy az első ilyesfajta filmi-zenei próbálkozásunkat a MAFILM Híradó- és Dokumentumfilm-stúdiója is segíteni fogja.

Budapest, 1968. október 15.

A forgatást október 18-án elkezdhettük, az esküvő 19-én volt Galgamácsán.

Moldován Domokos

Bezzeg János

Kezemben

hófehér rózsza

lábam ha roskad
zászlós hitemet szél is
ha cibálja
jövök én jövök
a csillagvacogtató éjszakában
senki idejében
mezítelenül
mégis sohase-fázva
jövök szerelem-szeretetten
vándorbotom hófehér rózsza
ajtót ha nyitok
álmotokat is eljátszom

kezemben hófehér rózsza

Asszony-arcú föltámadás

Önmagad krisztusa szomorú suhanc ki
voltál magad elárulva parttalan zuhanással
örökös hóhullásban nem múltó télben —
most micsoda karok ragadnak mégis
micsoda kezek sugaras combok közé
egész az örökös nyárig
micsoda test hív szeretőjének
napról napra éjszakáról éjszakára
megtalált hazád
s micsoda szemek nyitják rád a hajnalt
hogyan felejtet minden veszteségedet
mit még elveszteni se volt idő
hogyan egyetlen szerelmes földrengéssé
változik ez a nyár
hol még a csöndnek is asszony-arca van

Tamás István

Cséphadarók

kereszt-
útkaparók
törvénye szerint élünk
Garádicsok menyegzős
mennyekbe vivő kaptatója
menetelésünkre
szirmokkal hintve
s kétoldalt biccentő
papsipkával szogott
díszszázadban mikor
feldübörög
délceg iszkolásunk

Betájoltan
vedlik a feslett parádé
Vezényszavak
csattannak imáinkban
az angyalok arcán

Lelkes Miklós

Érdek

Mikor megannyi mérce
a mérést megtagadta —
kacsint az öreg Érdek,
érdekek öregapja.

Mikor megannyi szem már
csak úgy tesz, mintha nézne —
nem hág érdemes érdek
más érdek tyúkszemére.

Mikor megannyi száj már
forró kását kerülget,
vagy zsíros fénnel hallgat:
nagyot böffent az ünnep.

s akkor szemek csukódnak,
akkor mércék nem mérnek,
mosolyok cinkosodnak,
fityegtetik az érmet.

az érdek, érdek, érdek
közérdeket temetve
(„szegény rokon!”) — a koncát
csak falja, falja egyre. . .

Útközben

A porba ülteti a nyár
alkonyégtollú tyúkjait.
Ujjhegyre égő lepke száll —
virít, virít és elvirít.

Ó érdemes-e menni még
bőrökön át és csöndeken,
kék karika-tánc, nagy varázs,
a csend, ha fenn, a csend, ha lenn?

Ha gögös csillag nem bocsájt,
csak ragyog, ragyog, elragyog?
Ha szívem üt, fáj, félreüt?
Én is gögösen hallgatok.

Az útjaim: a kútjaim.
Szomjanhalnék: ezért megyek.
Hirtelen felismert világ
temet, temet — s ha eltemet?

Átfúj rajtam gyöngyszárnyú szél
s a nagy vizen világlanak
boldog tükrök mélyébe zárt
nyüzgő, aranyszín darazsak.

Égszemű tó, még szállj velem!
Csend-vízben csengők csengenek.
Tűnő alkony pezsdít, kiolt
csengő, csengő cseppeket.

A porba tyúk ül és sötét
és fáradt, vándor mozdulat.
Hunyt szemekben új csillagok
csillagzanak, virágzanak.

Vihar Béla (1908—1978)

Kedves Barátaim, Végh Miklós
és Csongrády Béla!

Hadd köszönjem meg mindnyájuknak
azokat az ünnepi szavakat, amelyekkel
a gyermekkorom színhelye, Nógrád nevében
megtiszteltetek egy szavak
közmondás névint a szülőföld harangját
még a süket is megkérlelte. Nos,
én a Ti tolmácsolásotok keresztül kisért
három, a hajdani Szécsény üzenetét
véltem hallani. Köszönöm, nagyon köszönöm,
hogy a magatokénak vallotok, mint
ahogy én is lírámban, bensőmben hordom
a Palócföld tájainak jegyeit. Amíg sorsom engedi,
szeretnék méltó lenni a bizalomra. Valamennyiőtöket
szeretettel ölel, igaz hívetek:

1978. XI. 20. Vihar Béla

November közepén kapta kézhez a Palócföld ötödik számát, melyben Őt köszöntő szavaink és versei közlése mellett mellátuk legutóbbi kötetét is. Halála előtt néhány nappal, november 20-án kelt (alább közölt) levelére válaszolni már csak véglegesen megkésve vehettük volna kézbe a tollat.

„Kedves barátaim, Végh Miklós és Csongrády Béla!

Hadd köszönjem meg mindnyájatoknak azokat az ünnepi szavakat, amelyekkel gyermekkorom színhelye, Nógrád nevében megtiszteltetek. Egy spanyol közmondás szerint a szülőföld harangját még a süket is meghallja. Nos, én a Ti tolmácsolásotokon keresztül kisért három, a hajdani Szécsény üzenetét véltem hallani. Köszönöm, nagyon köszönöm, hogy a magatokénak vallotok, mint ahogy én is lírámban, bensőmben hordom a Palócföld tájainak jegyeit. Amíg sorsom engedi, szeretnék méltó lenni a bizalomra. Valamennyiőtöket szeretettel ölel, igaz hívetek:

Vihar Béla”

1978. XI. 20.

Vihar Béla

Az este csöndjében

Már alkonyodott, midőn hirtelen rádöbbsentem, hogy itt vannak velem, az élőknel is többen: mindenütt, az egész világ teli van velük; pillantásukkal néz rám az anyag: köröskörül holtak tolonganak. Halottak szeme: fű, fa, milliárd sejthalmazából így figyel reád; amerre fordulsz, mind egyként rokon: ősök serege ring a lombokon.

A téglafalból is ők intenek, a mesterek és a névtelenek. Kezükből ház lett, párkányzat, orom, felszökkenő hid, merengő torony. Mennyi örökség, mily gigászi had, tengerré duzzadt hány tapasztalat, újítás, eszme, könyv, szobor, zene: létük értelme és üzenete. A tiéd, vedd át! — nyújtják, íme, ők, megostromolva bennünk a jövőt. Ővék a szó is, mely kél nyelvemen, tőlük való az arcom, a szemem, felboronganak a homlokomon: ők hordoztak, s most őket hordozom.

Nincsen halál, hol teremtés fakad: villámként zengett már e gondolat, s látni véltem: ezernyi nemzedék a munkában feloldva életét felém tekint a tárgyak, eszközök, formák, szerszámok sorai mögött, mert akivel a világ alakul, az már nem múlik el nyomtalanul. Lám, így élnek ők, és én az vagyok, amit belőlük tovább juttatok, és csupán annyit ér az életem, ahogy örökük gyarapszik velem.

Hetvenedik születésnapján s magas kitüntetések alkalmából tisztelgő levelünkkel megkeresvén, úgyszólván postafordultáival érkezett Tőle a válasz: „Nagyon köszönöm a jókívánásokat, különösképpen a Nógrád megyéből, az első eszmélésem színhelyéről érkezót... mert számos írásomban adtam kifejezést annak, hogy az Ipoly menti táj fia vagyok”.

Tudván tudtuk, nem széptevés ez: Vihar Béla mindig is Nógrádot vallotta szülőföldjei legkedvesebbikének, a Palócföld már első évfolyamaiban, a hatvanas évek elején rangos és rendszeres szerzőinek sorához számíthatta; s ha az évek múltával egyre gyérültek is a személyes találkozások alkalmai, szaporodtak azonban a szerkesztőség címére érkező levelek, s azok „betétjeként” egy-egy újabb Vihar-vers is.

Súlyozott felelősséggel tartotta számon gyökereit, lételeme volt, hogy úton-útfélen szembesülhessen szeretteinek, tisztelőinek, kritikusaival inspiráló dicséretével, fenntartásaival, hogy kis és nagy számvetésekre kényszerüljön és kényszerítsen. Nem számított a honi lírát meghatározó nagyságrendű költők sorába, de életérzékeny, tapasztalatai gazdagodásával életművét egyre nemesíteni képes poéta volt — fokozatosan tisztuló, kristályosodó költészete a tanú rá, hogy az alkotóban még rejlő értékek végső kimunkálásához szükséges éveket tagadott meg a sors Vihar Bélától.